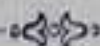

UNITÁRIUS IRATMISSZIÓ

Budapest, V., Kohány u. 4. sz.

UNITÁRIUS KIS KÖNYVTÁR.

Szerkeszti

Derzsi Károly,

budapesti unitárius lelkész.

(V. ker., Alkotmány-Kohány-utca 4. sz.)

65—69.

Tartalom:

Úrvacsorai beszédek.

Derzsi Károlytól.

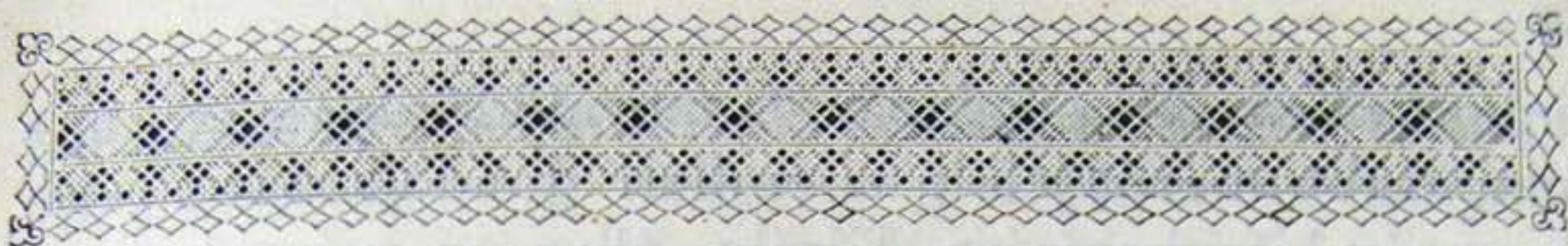
Ára 25 kft.

BUDAPEST.

NYOMATOTT BAGÓ MÁRTON ÉS FIÁNÁL.

1895.

Úrvacsorai beszédek. *)

Irta Derzsi Károly, budapesti unitárius lelkész.

I.

Karácsonkor.**)

1.

„Hol van a zsidóknak született királya, mert láttuk az ő csillagát napkeleten, és jöttünk, hogy neki tiszteletet tegyünk?” — E szavakat adja a keresztény világ legendája a keleti bölcsek ajkaira. — És bár az idézett szavak a költői képzelődés birodalmába tartoznak, ámde azért magasabb szellemi értelemben véve mégis igazak, tanulságosok s méltók, hogy az emlékezet asztalánál mi is hangoztassuk. — Igen, mert valóban király volt ő, erkölcsileg oly nagy király, hogy nem csoda, ha a szeretet phantaziája már születését is rendkívüli fénynyel s mélységes meghódolással veszi körül. Király volt ő, és szellemével az ma is, — nem egy népé, hanem a nagy keresztény világé, — nem egy nemzeté, hanem az egész emberiségé. Király, kinek hódolatot hoztak a lefolyt századok; király, kinek nagy élete és szelleme újjá szülte a halni indult világot, új

*) A hallgatók kívánatára kiadva.

***) Ily alkalmi beszéd van még: Unit. Kis Könyvtár XV. füzet.

irányt tűzött ki a haladás és művelődés számára, új s magasabb mezőt jelölt az emberi gondolkozás s tevékenység kifejthetésére. Király, állva az erények és az elérhető tökély magaslatán, valódi emberi nagyságban. Király, kiról alig tudnók eldönteni — hol s mikor volt nagyobb. — Akkor-e, a midőn az önmegpróbálás pusztáján ellene áll a kísértés hatalmának, — vagy tán akkor, midőn a zsinagógában a könyvet felnyitva, Ézsaiás szavait olvassa: »*az Urnak lelke énrajtam, a miért fölkent engemet, hogy az evangeliumot hirdesse; hogy meggyógyítsam a töredelmes szívűeket; hogy hirdessek a foglyoknak szabadulást, a vakoknak szemök megnyílását; hogy fölemeljem az elesetteket, és hirdessek az Úr kedves esztendejét,*« — és a midőn a hallgatók szemüket reá függesztve, álmélkodva kérdik: *honnan ebben e bölcsesség és ez erők?*! — Hol, mikor volt nagyobb? Akkor-e, a midőn halászokhoz s vámszedőkhöz e pár szót intézi: *kövessetek engem, s azok odahagyva hálót s asztalt, követik őt ellenállhatlanul,* — vagy tán akkor, midőn nemes haragra gyuladva, a templomból kiüzi a pénzváltókat és az árusokat, mert meg vagyon írva: *az én házam imádságnak háza?*! — Hol, mikor volt nagyobb? Akkor-e, a midőn az ártatlan kisdedeket magához bocsátva, kezét gyöngédséggel rájuk tevé és *megáldá őket, mert ilyeké az Isten országa,* — vagy tán akkor, midőn a gonosz vezetők ellen lángoló szavakban kitör: *jaj néktek írástudók és farizeusok, képmutatók, kik a mennyeknek országát bezárjátok az emberek előtt, mert ti be nem mentek s másokat is be nem bocsátotok!*? — Akkor-e, a midőn az ember és a természet nagy képeit összehasonlítva, példázatokban szól, mint *soha ember nem szólott,* — vagy tán akkor, midőn a világirodalomban

páratlanul álló hegyi beszédet hirdeti, fejtegetve, hogy kik *a boldogok?*! — Akkor-e, a midőn a tanítványoktól hozott jó hír hallatára *lelkében örvendez vala*, — vagy tán, midőn a szent város felett, annak bekövetkezendő pusztulását elgondolva, *könnyekre fakada?*! — Akkor-e, a midőn a nép „*hossánna*“ szóval üdvözli, — vagy tán, midőn az Olajfák-hegyén veriték közt imádkozik: *Atyám, ha lehetséges, muljék el e pohár tőlem; de nem az én akaratom, hanem a tied legyen meg?*! — Akkor-e, a midőn tanítványi előtt a hegytetőn lelki fényben ragyog, — vagy tán amaz utolsó imában: *Atyám, a te kezeidbe ajánlom lelkemet?*! — Hol, mikor volt nagyobb?! — — Mindig és mindenütt nagy volt. Élete egy tökéletes egészlet alkotott; jelleme egy teljes összhangba olvadt. — — És ha napkeletnek e fénylő csillagát, az erkölcsi s lelki élet e dicső királyát a századok s a nép milliói — a királytól a koldusig, a bölcsektől a tudatlanokig — ma is hódolattal és tisztelettel ünneplik; — ha a költők magasztos ódáknak dicsőítik, — ha a festők művészileg illusztrálják, s a zenészek szivemelő dallamokban magasztalják a nagy Mestert, a Messiást és tetteit; ha kezükben a toll az ihletés eszközévé, az ecset varázs-vesszővé s az akkordok egy mennyei khorus által zengett hallelujává változnak: — — akkor valjon mi is, mint tanítványai, ne járulnánk-e lélekkel e szép s méltó tisztelethez; ne szánnánk-e emlékezetének egy-egy gondolatot?! — Valjon ha jóltevőinket és reformátorainkat, a nagy eszmék hirdetőit s megtestesítőit, és azoknak születése avagy halála emlékét ma is készséggel megünnepeljük: — valjon nem méltóbban ünnepehetjük-e azt a legnagyobbat, ki az egész emberiség jóltevője s reformátora volt?! — Valjon, ha tisztelettel adózunk

a föld és a haza egyes nagy királyainak: — ne adóznánk-e elismerő tisztelettel ama legnagyobbnak, ki egy szentebb haza, egy magasabb lelki világ szentebb törvényire, nemesebb polgárjogaira tanított s a ki a szabadság, testvériség és igazságosság örök elveire irányozta figyelmünket, hová törekedve, már itt e földön is boldogok lehetünk?! Valjon, hogyha néha meghódolunk annak, a ki az alsóbb emberit, a nyers erőt, vak szenvedélyt, ezer élet árán, győzedelemre vezeti: — valjon nem sokkal méltóbban hódolhatunk-e annak, a ki önmagát győzve le, az emberben rejlő erőket a lehető legmagasabb fokig kifejtette, vagyis az emberit megisteniesítette?! — — Tegyük ezt atyámfiain! — Hisz nincs az emberi léleknek egyetlenegy tulajdona, a melyet ő valódi szépségben s igaz tisztaságban előttünk fel ne tárt volna; nincs az emberi életnek egyetlenegy mozzanata, a melyben ő, ha reá figyelünk, példányképpül ne szolgálna.

Épen ezért, ha tán olykor, mély bánatban elmerülve, hallani véltétek: *»boldogok a szomorkodók, mert ők megvigasztaltatnak;«* — ha tán olykor a kétségbeesés hullámain hanyattatva, lelketekbe zengett a biztató szózat: *»bátorodjatok fel, mért féltek kicsinyhitűek;«* — ha tán olykor veszteségtek omladékira borulva hallani véltétek: *»ne félj, csak higgy, nem halt meg, csak alszik;«* — ha tán olykor tévelygéseitek közben felétek hangzott az intés, hogy hol s merre az út, az igazság és az élet; — ha tán olykor a világiasság, a hiúság és gőg alaptalan magaslatáról lebukva, hallani véltétek: *»tanuljátok meg értőlem, hogy én szelid s alázatos szívű vagyok;«* ha tán olykor az elkövetett bűn után a megtérés szent pillanatá-

ban egy titkos hang azt susogta: »*bizzál fiam, a te hited megtartott tégedet, eredj el és többé ne vétkezzél;*« — avagy, ha tán jártatok a természetnek nagy kebelén és ott ellestétek az isteni gondviselés örök működését; ha jártatok olykor-olykor az emberek között segítve, jöttéve, gyógyítva és vigasztalva; hogyha áldoztatok olykor a szeretet, a hit s az igazság oltárain, — — szóval, hogyha a jézusi erényeket olykor-olykor gyakorolni, az ő szelleméből erőt nyerni s a magasabb kötelességeket, mint ő, végezni igyekeztetek: — — akkor, — mert kinek ne lettek volna valaha ily esetei, — akkor, im itt az alkalom, jertek, *tegyünk tiszteletet* mi is, jertek emlékezzünk mi is; akkor, jertek s tegyünk szent fogadást és erős elhatározást, hogy a lelki élet e csillagának pályáját ezután még mélyebb figyelemmel kísérik, s e nagy király, ez eszményi ember példaadását a jövőben még nemesebb törekvéssel és hűséggel követni próbáljuk.

Ez elgondolással, e visszaemlékezéssel, e hódoló tisztelettel, ez erős elhatározással, jertek, járuljunk a szeretet és emlékezet asztalához. Mindenek előtt azonban imádkozzunk!

Karácsonkor.

2.

Ha valaki szomjuhozik, jöjjön én hozzám, és igyék! — — Bethlehemből, hol bölcsőjét hiába kerestük, fel a szent városba; Názárethből, hol kicsiny családi körben gyermekjátékait boldogan lejátszá, s hol ifju fogékony lelke a gondolatok és eszmék ezer változatát ölelte magába, — fel Jeruzsálembe vezet-

nek e szavak, afiai! Ott találjuk őtet életének delén, munkássága magaslatán. Ott látjuk őt a templomban, méltóságos alakjával, fenséges tekintetével, ünnepélyes magatartásával. És ott halljuk, midőn a hit erejétől, a lelkiismeret tisztaságától, az igazság érzetétől bátorítva, az öntudat és bizalom emelkedett hangján kiált: *ha valaki szomjuhozik közületek, jöjjön én hozzám és igyék!* Mily erős szavai az önbizalomnak, az önismeretnek! Mily erős kifejezése a lélek emelkedettségének, a hit és szeretet hatalmának! — Midőn a költő a lelkesülés megszentelt pillanatában eszmét talál, s azt szavakba önti, úgy, hogy azok másokban is a rokon érzelmek hurját rögtön megérintik és rezgésbe hozzák; midőn a művész egy magasztos eszményt teremt és ecseteli azt úgy, hogy abban az eszményi szépség, az eszményi hűség, a természetesség, és az erkölcsi igazság, mint egy égi zene, tiszta összhangban egyesül s varázsával elbájolja elragadja a szemlélőt; vagy midőn a honfi, a hős, a hazaszeretet tüzétől lángolva, magasra tartja a zászlót, a melynek jelszava: szabadság és testvériség, és tetteire int és dicsőségre hiv: — — mindezek tán ily pillanatokban némileg megközelítik azt a lelki magasztosult állapotot, a melyben a nagy Mester volt, midőn a templom csarnokán megállva kiáltá: *ha valaki szomjuhozik, jöjjön én hozzám, és igyék!* — — És a sokaság, — kivéve annak farizeusait, képmutatóit, irigyeit, önzőit és álnokait, akik minden jóval, széppel és igazzal szemben ma is titkon avagy nyilván föltámadnak, — a sokaság, mely ha sziven van érintve, ma is bensőleg megindul, mely a szépben ma is gyönyörködik, mely a nagyért és igazért ma is föllelkesül — — a sokaság elragadtatással mondá: »bizonyára ez ama próféta,« »ez a Krisztus,« a kit

vártunk; — sőt még a szolgák is ámulattal vallották meg: »*soha ember így nem szólott, mint ez az ember!*« (Ján. 7.) — Mit is tehettek volna mást? mit tehettek volna, midőn ily megragadó erővel a boldogságnak forrását, az életnek vizét följánlva látták és hallották! Hiszen volt-e valaha szív, melynek vágyai ne lettek volna; volt-e kebel, melynek reményei hiányoztak volna; volt-e képzelődés, a mely olykor-olykor egy szebb jövő, egy boldogabb jóllét titkos fellegvárát ne rajzolta volna; volt-e lélek, mely a mulandóság között a maradandónak, az öröknek óhajtását, vágyát ne ápolta volna?! Aligha volt! — S különösen akkor, Jézus idejében, midőn nemcsak zsidó-ország meghódított és elnyomott népe, de az egész emberiség hasonló volt egy kifáradt, eltikkadt vándorhoz, — egy vándorhoz, ki az élet utainak göröngyeitől megsebezve, tövisseitől megvérezve, ágaitól megcsapdosva, megszakgatva, viharaitól sujtolva, bolyong, keresve a boldogságot; — egy vándorhoz, kinek lelki ruházatát elboritá a por, beszennyezé a megszokás, a szolgaság, a földöncsúszás hatalma, és, kinek eledeléül csak a régi idők megaszszott kenyere, italául állott, romlott vize szolgált, — a sokaság, az érző nép, mit is tehetett volna mást, minthogy az önként ajánlott élővizet örömmel fogadja s attól föleszmélni, gondolkozni, hinni, bizni és remélni kezdjen, s aztán újra föltámadjon, új életre kelljen!? *És így is tett.* — És a szavak habár akkor s azután is itt és amott a világi önzés által bedugott fülekre, megkeményedett szivekre találtak s talál-
nak, — de azért sehol sem hangzottak el nyomtalanul, miként kiáltó szó a pusztában. S az életnek ama vize habár az idők folyamán az önkény és külerőszak által elnyomatva olykor-olykor miként buvó csermely a

föld alatt bujdosott is: — de sohasem veszett el végtelen; itt és amott fölszínre tört, virányt fakasztott partjain, boldogságot áraztott mentében. — Igen, a nagy szózat nem hangzott el nyomtalanul, hanem a hű, s fogékony lelkek mélyében mindig visszhangra kelt; az élő viznek folyása nem veszett el végtelenül, hanem a történelem mezején az emberiség küzdelmeiben újra meg újra felfakadt s annak legszebb, legnemesebb mozzanataiban erőre kelt, ápolt, nevelt és éltetett. 19 évszáz folyamában, a nemzetek, a társadalmak, a családok, az egyesek életében, — mindenütt a hol a hit, remény és a szeretet, a hol az igazság, a lelki nagyság és szabadság a legszentebb harczeit harcolta, legfényesebb győzelmeit vivta: — mindenütt e forrás, a Jézus szelleme adott erőt, bátorítást, lelkesítést és győzelmet. S ez ad erőt, és győzelmet ma is. Igen, mert az emberi természetnek istenies mélységéből fakadt — — és ahoz szól, és oda irányul, annak vágyait, szükségait, hiányait igyekezik kipótolni, betölteni, kielégíteni.

Jertek azért, ha a külvilág zajában a hívó szózatot követni tán elfelejtettük volna, jertek most ez ünnepélyes alkalommal az emlékezetben forduljunk e nagy, e szép eszményi élethez; jertek s merítsünk annak vizéből! — — Egy csepp annak valójából: és a lélek oczeánná válik, melynek mélyén kincsek rakodnak le s tükörében egy mennyország fürösztü sugárát; — — egy csepp az ő mélységes hitéből: és életünk aszszó fája, melyet a kételkedés és hitetlenség már-már kidöntéssel, végveszélylyel fenyegetett, új tavasznak indul, árnyékában békén pihenünk meg, virágain gyönyörködünk s gyümölcsein az örök életnek zálogait látjuk; — — egy csepp az ő bizalmából

és reménységéből: s a csüggedés és a bánat, melyet veszteségünk keltett, vigasztaló angyallá szárnyasul, keblünkbe költözik, s még a sirhantok is csak egy magasabb életnek, csak a halhatatlanságnak első lépcsőjüül emelkednek; — — egy csepp az ő mérhetlen szeretetéből: és a dermedő szív zord kietlen fagya fölenged, fölhevül, s dobbanásaiban a mennyei Atya nagy szívének örök dobbanását visszhangozza, — — egy csepp az ő kötelességek iránti hűségéből: és boldogság árad reánk, mert érezzük, hogy az Isten örök tevékenységében méltóan résztvettünk; — — egy csepp az ő önmehtagadásából: és a zajgó szenvedélyek tüstént a magasabb célok, a nemesebb törekvések engedelmes szolgálivá válnak; — — egy csepp az ő lelki békéjéből: és a vihar, mely bennünk és körülöttünk zúgott, mintegy felsőbb kéz-intésre lecsendesül s szeliden megvonul; — egy csepp az ő jóságából és áldozatkészségéből: és a jótékonyág oltárai füstölögni fognak, s körülök a lépcsőzeten a térdelő hála öröm-könyeket sir; — — egy csepp az ő lemondásából és önfeláldozásából: és a gyötrelém imája »ha lehetséges, muljék el e pohár én tőlem,« csakhamar a megnyugvás imájává leszen: »de nem az én akaratom, hanem a tiéd legyen meg,« — mig-nem végül ama jobblét jobb s boldogabb hazájába bepillantva, egy magasztos hatytyu-dalnak végsóhajába olvad át: »szerető szent Atyám, a te kezeidbe ajánlom az én lelkemet.«

Igen, ezek ama lelki tulajdonok, a melyekkel Jézus rendelkezett, s a melyekkel kisebb-nagyobb mértékben mi is rendelkezünk. Ezek ama lelki erők és erények, melyeket ő emberileg lehető tökélyre kifejtett s melyeket ápolni és kifejteni nekünk is

kötelességünk. Ezekben és ezek által tekintjük őt Mesterünknek, példányképünknek, tanítónknak és szabadítónknak. Jertek tehát s itt e komoly pillanatban tegyünk egy erős fogadást, hogy mint tanítványok hozzá hasonlókká lenni és az ő parancsa szerint a tökéletességben mennyei Atyánkhoz napról-napra közeledni igyekezzünk. -- Ez elhatározással stb.

Karácsonkor.

3.

Ha valaki akar én utánam jöni: tagadja meg magát, vegye fel keresztjét s kövessen engemet.

E szavakat akkor intézte a Mester a tanítványokhoz, midőn fel Jeruzsálembe amaz utolsó útjára, ama végső földi szenvedésre indulni készült volt. Munkájának még eddig csak nagyon kevés eredményét látva, de elvei jövő győzelmében bizva, — teljes nyugodtsággal, komoly elhatározással készül s indul az önfeláldozás ösvényén ama magaslatra, honnan többé nincsen visszatérés, s hol csak egy dolog vár az emberi nagy lelkekre, és ez — a *szenvedések máglyáján a megdicsőülés*. Jól tudja, hogy mi vár reá; előre látja a véget, — és mialatt az ő helyén ezrek visszaijednének és a menekülés buvóhelyeit keresnék, — ő az ötet lebeszélni és visszatartani igyekező Péter felé e szavakkal fordul: *távozz tőlem, Sátán, mert bántásomra vagy; mert nem vagy bölcs az isteniekben, hanem csupán az emberiekben. A ki akar én utánam jöni, tagadja meg magát, vegye fel keresztjét s kövessen engemet.*

És ő — mint tudjuk — *ment*; megtagadta magát, fölvette keresztjét és követte a lélek parancsát. *Ment*,

nem azért, hogy keresse a halált, vagy hogy vakon beléje rohanjon, hanem hogy elfogadja azt, ha a kötelesség és igazság útján vele találkozik, mint fogadta az életet, hittel, bizalommal, önfeláldozó készséggel. Ment, hogy meggyőzze azt, mint meggyőzte a világot; ment, hogy bebizonyítsa előttünk, hogy ki a lelkiekben él: arra nézve ez az élet csak egy bevezetés; a halál csak egy átmenet a halhatatlanság nagy birodalmába. Ment, hogy igazolja a saját szavait: *ha valaki megakarja tartani az ő életét, elveszti azt; de a ki elveszti életét az igazságért: az megtalálja azt.*

És mi tudjuk, hogy beigazolta e szavakat. A századok bizonyítják, hogy ő nem elveszítette, hanem éppen megtalálta az életét. Bizonyítják, hogy szelleme és példaadása az emberiségben él, hat és működik. Bizonyítják, hogy az eszmék s igazságok, melyeket hirdetett, az emberi természet, az emberi sziv és lélek mélyéből származnak, s éppen ezért életnek és elevenitenek s éppen ezért isteniek és örökkévalók. A lefolyt évszázak bizonyítják, hogy a mi jó, szent és igaz, a mi nemes és magasztos történt a nemzetek életében, a politikai és társadalmi téren, vagy az értelmiek és erkölcsiek mezén: mindaz az ő szelleméből táplálkozott, az ő szelleméből nyert erőt és lelkesülést. Bizonyítják, hogy valóban *nagy* csak az, a ki az erkölcsiekben és lelkiekben *nagy*; a valódi *jellem* csak az, a ki a benne rejlő istenit, az emberi méltóságot a lehető tökélyre fejleszti; ki a benne rejlő *igét* testesíti; ki a benne rejlő eszmét vagyis Isten gondolatát s tervét — a melyre őt teremtette — valósítja, élővé és láthatóvá teszi.

Igen, Isten gondolatát ő valósította, benne az

ige testté lett; nem születésekor, hanem isteni élete és halála által. — Ezért méltó, hogy a lelki történelem ezen messzi kimagasló alakjának, a tiszta erkölcs és vallás ezen fenkölt bajnokának, az emberben rejlő isten-eszme ezen valósítójának s így a lehető emberi tökély ezen bámulatos példányképeinek emlékére olykor-olykor ünnepet szenteljünk. Ezért méltó, hogy a szeretet és emlékezet megterített asztalánál őreá mint Mesterünkre emlékezzünk.

De méltatlan tanítványok lennénk, ha emlékeztünk csak gondolatból állana s aztán nyomtalanul repülne el. Az ő ránk hagyott végrendelete nem csak ez: *tegyétek ezt az én emlékezetemre*, hanem sokkal inkább ama másik: *im példát adtam tinéktek, hogy a mint én cselekedtem, ti is úgy cselekedjétek*.

És hogy miként cselekedjünk, erre ismét ott az utasítás a szavakban: *ha valaki akar én utánam jöni, tagadja meg magát, vegye fel keresztjét s kövessen engemet*. — Ez a kötelesség jézusi törvénye; ez az emberi megdicsőülés útja, feltétele. — Igen, megtagadni önmagunkat, azaz lemondani az önzés, a földi nagyravágyás, a hiúság és gőg csábításairól; meghódítani gyarló szenvedélyeinket, s alárendelni magunkat és egész valónkat az Isten akaratának, vagyis engedelmeskedni a lelkiismeret törvényeinek, melyek lelki természetünk mélyén lappanganak s meghódolást követelnek: — — im ez a megdicsőülés útja, föltétele. Bármely téren működjék is: — csak az lehet valóban *nagy*, ki önmagát megtagadta, vagyis Istennek adta át magát.

Vegye fel keresztjét — szól tovább az intés. Igen, mindenkinek — ha jászolban vagy biborban született is — megvan a maga keresztje. Ott van-

nak a megpróbáltatások, a csapások és szerencsétlenségek, a kínok és szenvedések, a bánatok s csalódások keresztjei. Mindenki ismeri egyiket vagy a másikat; — — de kérdés az, hogy miként hordozza? hogy valjon súlyosbitja-e e keresztetek terhét zugolódással és türelmetlenséggel, vagy pedig könnyi lemondással, engedelmességgel? — A Mester itt is példát ad s int, hogy *kövessük* őt.

Igen, kövessük őt tényleg és gyakorlatilag az élet utain, — s látni fogjuk, hogy az iga könnyü s a teher gyönyörűsége. — *Kövessük* őt a *hitben és bizalomban*, melylyel a mennyei Atyához a legnehezebb viszonyok között is tántorithatlanul ragaszkodott. Kövessük a *szeretetben*, mely nagy szivéből szétáradott s keblére ölelte a rokon embervilágot. Kövessük őt a szelidségben és alázatosságban. Kövessük őt a kötelességek iránti hűségben, az erkölcsi bátorságban és az önfeláldozó készségben — — s ekkor mibennünk is *testté lesz az ige*, ekkor mibennünk is lehetőleg megvalósul az Istennek gondolata, terve, — és ha nem is leszünk Mesterünkhez mindenben hasonlók, de legalább leszünk és lehetünk *méltó tanítványok*.

E gondolatokkal és elhatározással, stb.

Karácsonkor.

4.

»*Én azért születtem és azért jöttem a világra, hogy bizonytságot tegyek az igazságról. Valaki tehát az igazságtól van: hallgatja az én beszédemet.*«
(Ján. 18.)

Nem a bölcső mellől, nem nyilvános föllépésé-

nek kezdetén, nem pályafutása alatt, — hanem ama végső komoly és nehéz időkben, midőn életének napja vérpirosan immár leáldozóban volt: ekkor hangoztatja a nagy Mester e szavakat. Nem a tanítványaihoz, nem a néphez, a mely elébb rajongásig csüngött rajta és most oda hagyta, — hanem a földi bíróhoz, ki élete vagy halála felett ítélendő vala, — ehhez intézi az önérzet és öntudat ama határozott kifejezéseit. Nem az önnagyzás, nem az önhittség, nem a követelő magatartás, hanem az elhivatás szentségének, a szándék nemességének önérzete, — egy rövid, de áldozatkészségben s gyakorlati ember-szeretetben végtelenül gazdag életnek emléke s tiszta öntudata adják ajkaira: *Te mondád, mert király vagyok; én azért születtem s azért jöttem a világra, hogy bizonytságot tegyek az igazságról. Valaki azért igazságtól vagyon: meghallgatja az én beszédemet!*

És elhangzott akkor, és elhangzott azóta szüntelen, és elhangzik ma is a kérdő-felelet, melyet a gúny, a gőg, a kétkedés, a megvetés és a hitetlenség állít elénk: hát, *micsoda az igazság!?*

Micsoda az igazság? .. ki mondja meg? — Talán nem is tudjuk, csak olykor-olykor érezzük. Talán, hogyha érezzük is, viszonyaink és helyzetünk miatt elhallgatjuk, mondani nem merészeljük! Vagy tán tudjuk, hiszszük, hogy azoknak lelkében is, kik ama kérdést fölteszik, megvan az igazság érzete, sejtelme, — csak nem mutatja életét, nem gyakorolja hatalmát, nem csörteti bilincseit.

Micsoda az igazság? .. ki mondja meg? Tán senki sem tudja s mégis — az adott esetben — minden ember érzi. Igazság az, a mi szivünk-lelkünk

belső összhangját, békéjét megadja. Igazság az, melyet nemcsak a gondolkozás törvénye, hanem lelkiismeretünk sugallata is helybehagy. Az igazság bennünk az az érzet, mely az erkölcsi világban tökéletes összhangot követel, s mely hullámszik, forrong, mozgásba jó s kitör azonnal, mihelyt ez összhang megzavartatott. Az igazság bennünk az a tudat, az a meggyőződés, hogy gondolataink az örökkévaló gondolatait követik, s cselekedeteink az ő akaratát teljesítik. Az igazság emberi természetünknek isteni eleme, mely megszentel és felmagasztosít: ép úgy, mint annak ellenkezője lealáz és lealjasít.

S ha az igazságnak ily felfogásával nagy Mesterünk életén végig tekintünk, — ki tagadhatná meg, hogy ő mindig és mindenütt *bizonyságot tett az igazságról!*? Valjon az ő tanításai, hegyi beszéde, példázatai, az Istenről és az emberi rendeltetésről adott felvilágosításai nem örök igazságokat tartalmaznak-e? Valjon az ő egyéni és társadalmi élete, melynek minden percét embertársai boldogítására szentelte, — midőn körüljárt jót-tevén, gyógyítván az erkölcsileg és lelkileg betegeket, fölemelvén az elesetteket, Istenhez térítvén az eltévelyedetteket, a sziv és lélek tisztaságára figyelmeztetvén a bünösöket, dorgálván az önző istenteleneket — szóval az ő cselekedetei, melyek ma is követendő példák gyanánt állanak előttünk, — valjon nem tanusítják-e, hogy ő mindig *bizonyságot tett az igazságról!*? — S valjon halála, a melylyel elveinek győzelmeért az önfeláldozás készségével szembe nézett, mely által dicső életét még dicsőbbé tette, s nevét és emlékét a nagy időkön keresztül halhatatlanította, — valjon nem ismételik-e a megtérni indult néptömeg nyilat-

kozatát: *bizony ez az ember igaz vala.* — Igen, ő igaz volt; és az igazságot benne talán csak *egy* multa felül, *egy* dicsőítette és koszoruzta meg — és ez az *egy*: a legszentebb, a legboldogítóbb: *a szeretet.* — Az igazság és szeretet egyik a másikkal ölelkezve, egyik a másikat áthatva és megszentelve: ezek alkoták lelkének legszebb jellemvonásait.

De az ige hozzánk is szól. Mi is Isten gyermekei vagyunk. Mi is azért születünk és azért jöttünk a világra, hogy *bizonyságot tegyünk az igazságról.* S valjon tettük-e ezt? Valjon, ha ama nagy bíró, a lelkiismeret, Isten helyettese, itt e perczben kérdőre von: tudunk-e felelni, mint ő, az önérzet hangján, — *te mondad, mert király vagyok?* Valjon megálltunk-e rendületlen az igazság mellett beszédben és cselekedetben egyaránt!? Valjon fölléptünk-e védelmére merészen és rögtön, midőn megtámadva láttuk!? vagy tán elbukni engedték, s a hizelgés, az önzés, a világias érdekek és rabszolgai hajlamok miatt magunkban úgy mint másokban elfojtottuk, elhallgattuk és elpalástoltuk!? — Valószínűleg így történt.

De ime most, midőn mindezekért gyarlóságainkkal és gyengeségünkkel védekeznénk, ez asztal arra int, hogy ott van előttünk a nagy példaadó, az igazság rendithetetlen bajnoka, és szól hozzánk: *ha valaki igazságtól vagyon, meghallgatja az én beszédemet.* Ez intést követve, — hallgassuk őt, tanuljunk az ő példájából, nyerjünk erőt, támogatást az ő szelleméből, mely most is él és közöttünk jár szüntelen. Ez intést követve járuljunk az emlékezet asztalához erős elhatározással, ujjá születésünk reményével, s azzal a fogadástétellel, hogy jövőben Mesterünkhez min-

denekben hivek lenni igyekezünk. Mindenek előtt azonban imádkozzunk.

Mennyei Atyánk, Istenünk! e pillanat szentségében tehozzád emeljük szívünk érzelmeit és lelkünk gondolatait. Ez ünnepen s ez asztalnál visszaemlékeztünk Nagymesterünk életére, ki tanításai és példaadása által szerzett dicsőséget a magasságban istennek, terjesztett békeséget e földön és jóakaratot az emberek között. Elgondoltuk és láttuk őt, ki rövid pályája alatt mindig és mindenütt bizonyosságot tett az igazságról. — De minél tisztábban elevenítjük fel az ő képét és életét az emlékezetben: annál mélyebben érezzük a saját kicsinységünket és gyarlóságunkat; annál mélyebben érezzük, mily kevésbé jártunk az ő ösvényein: a hit, a szeretet, az igazság és önfeláldozás nehéz és göröngyös, de dicső útain, és így, mily kevésbé voltunk hozzá méltó tanítványok.

Atyánk, te vagy a kegyelem és örök szeretet végtelen forrása. Éreztessed, kérünk, velünk e perczen is kegyelmedet és atyai jóságodat. Lelked erejével tisztítsd meg szívünket, szenteld meg lelkünket, gondolatainkat és érzelmeinket, s cselekedjed, hogy méltó vendégei lehessünk az emlékezet asztalának. Amen.

Úrvacsora-osztás után.

(Férfiaknak.)

Ez az örök élet, hogy tégedet egyedül ismerjenek lenni igaz Istennek, és a kit elbocsátottál, a Jézust — Krisztusnak. — Atyánk, világosítsd értelmünket, erősítsd akaratunkat, ihlesd szívünket lelkünket, hogy

az élet ösvényein — jóllétünkben és bánatainkban, küzdelmeinkben és megpróbáltatásainkban, hittel, reménnyel és szeretettel, mindenkoron nagy Mesterünk nyomdokain járva, napról-napra mindjobban és jobban megismerjük téged igaz Istenünknek, és a kit elbocsátottál, a Jézust, Krisztusunknak, és így részei legyünk az örök életnek. Amen.

(Nőeknek.)

Örüljete az Urban mindenkor, ismét mondom, örüljete. — Atyánk, tőled vannak az életnek örömei és bánatai is. Segélj és támogass minket a te lelked által, hogy az élet minden viszonyai között tégedet keresve, benned bizva, hozzád ragaszkodva: szivünknek tisztaságában, lelkiismeretünk szentségében találjuk meg azt a benső jézusi örömet és boldogságot, melyet csak te adhatsz nekünk, és a melyet senki el nem vehet tőlünk. Amen.

(Férfiaknak.)

»*Arról ismernek meg titeket, hogy az én tanítványaim vagytok, hogyha egymást szeretitek.*« — E szavakat mondá egykor Jézus a tanítványoknak. — Atyánk, a te örök szereteted forrásából tápláld bennünk ama legnagyobbat, mely mindent magában foglal, a szeretetet; s cselekedjed, hogy annak hatalma által ihletve, lelkesítve és vezetve, csüggedetlen bizalommal, erős hittel, kitartó hűséggel kölcsönösen munkáljuk a saját, az embertársak, egyházunk, hazánk s nemzetünk javát s boldogságát, hogy így cselekedeteinkben s egész életünkben nagy Mesterünk hű

tanítványainak s a te igaz gyermekeidnek ismertes-
sünk. Amen.

(N ö k n e k .)

»Dicsőség a magasságban az Istennek, a földön
békeség és az emberekhez jóakarát!« — E hymnuszt
zengette az angyalok kara a Jézus születésekor.
Atyánk, szenteld meg szívünk érzelmeit, dicsőítsd
meg ajkunknak dallamát, beszédeinket és cselekedeteinket,
hogy amaz angyali kart helyettesítve, nagy
nevednek dicsőséget, e földön — egyházunkban, ha-
zánkban és családunkban — békeséget, embertár-
saink iránt jóakaratot hirdessünk, érezzünk és zen-
gedezzünk. Amen.

